

LLATÍ • 1r DE BATXILLERAT

CULTURA I CIVILITZACIÓ

ACTIVITATS D'APRENTATGE

*Lingua latina
claris est
ad intelligendum
sapientiam
Romanorum
et radices
linguarum
nostrarum.*

ESPAI HERMES

LLATÍ 1r BATXILLERAT

Cultura i civilització

Aquest **Quadern d'Activitats I** complementa els continguts del dossier de **Cultura i Civilització** de Llatí I i té com a finalitat consolidar els coneixements adquirits sobre els orígens de Roma, la Monarquia i la Primera República. Les activitats han estat dissenyades per afavorir una comprensió progressiva dels continguts, combinant exercicis de localització geogràfica, anàlisi de fonts, interpretació de mapes i imatges, reflexió històrica i síntesi dels conceptes fonamentals.

Al llarg del quadern, l'alumnat haurà de posar en pràctica habilitats pròpies de les humanitats, com ara l'observació, la comparació, la interpretació crítica i l'argumentació. L'objectiu no és només memoritzar dades o dates, sinó comprendre com es va formar la identitat romana i reconèixer la influència que la civilització de Roma continua exercint en la nostra cultura, les nostres institucions i les nostres llengües. Com deien els mateixos romans: *Historia magistra vitae est*.

<https://espaihermes.com>

ISBN: 978-84-09-76230-9

CONTINGUT

PRESENTACIÓ	2
<i>Criteris de qualificació</i>	<i>2</i>
<i>Escala de qualificació</i>	<i>2</i>
<i>Correcció lingüística</i>	<i>2</i>
ACTIVITATS: ELS ORÍGENS DE ROMA: ENTRE EL MITE I LA HISTÒRIA	3
<i>Solucions.....</i>	<i>5</i>
ACTIVITATS: LA MONARQUIA ROMANA.....	7
<i>Solucions.....</i>	<i>8</i>
EXERCICIS MODEL PAU (SELECTIVITAT)	9
<i>Solucions.....</i>	<i>10</i>
ACTIVITATS: LA REPÚBLICA ROMANA I LES GUERRES PÚNIQUES	11
<i>Solucions.....</i>	<i>15</i>

PRESENTACIÓ

Aquest quadern forma part de l'apartat Activitats, dossiers i treballs (20%) de la qualificació trimestral de la matèria de Llatí I.

Mitjançant les activitats proposades s'avaluarà la capacitat de l'alumnat per:

- ✓ Comprendre els principals aspectes de la cultura i la civilització romanes.
- ✓ Identificar els elements fonamentals dels orígens de Roma, la Monarquia i la Primera República.
- ✓ Interpretar correctament mapes, esquemes, imatges i fonts històriques.
- ✓ Utilitzar de manera adequada el vocabulari específic de la matèria.
- ✓ Relacionar els continguts estudiats amb el llegat de la civilització romana.
- ✓ Elaborar respostes clares, coherents i ben argumentades.
- ✓ Mostrar autonomia, rigor i constància en la realització de les activitats.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

Per a la valoració del quadern es tindran en compte els aspectes següents:

- Correcció i precisió de les respostes.
- Comprensió dels continguts treballats.
- Capacitat d'anàlisi i reflexió.
- Utilització adequada de la terminologia específica.
- Presentació, ordre i pulcritud.
- Correcció ortogràfica, gramatical i lèxica.
- Compliment dels terminis de lliurament.

ESCALA DE QUALIFICACIÓ

Qualificació	Nivell d'assoliment
--------------	---------------------

9 – 10	Excel·lent
7 – 8,9	Notable
5 – 6,9	Suficient
0 – 4,9	Insuficient

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA

La manca de coherència i cohesió en la redacció, i els errors gramaticals, lèxics i ortogràfics, així com les deficiències en la presentació, poden comportar un descompte de fins a 0,4 punts.

ACTIVITATS: ELS ORÍGENS DE ROMA: ENTRE EL MITE I LA HISTÒRIA

1. Localitzar els pobles de la Itàlia preromana: Observa el mapa i situa els pobles següents en el lloc corresponent:

- Etruscs
- Llatins
- Sabins
- Samnites
- Grecs de la Magna Grècia

A continuació, localitza i escriu al mapa:

- Roma
- Alba Longa
- Riu Tíber
- Mar Tirrè

2. Els pobles veïns de Roma: Observa el mapa de la península Itàlica i respon les preguntes següents:

- Quin poble habitava el territori situat al nord del Laci?
- Quin poble ocupava la regió on es trobava Roma?
- Quins pobles vivien a les zones muntanyoses de l'interior de la península?
- On es localitzaven les colònies gregues?
- Explica per què el contacte amb aquests pobles va influir en el desenvolupament de Roma.

3. La situació geogràfica de Roma: Llegeix atentament el text sobre la situació geogràfica de Roma i respon:

- Quin riu travessa el territori on es va fundar Roma?
- Quina funció tenia la *Via Salaria*?
- Per què els primers assentaments es van establir als turons? Quin nom rep aquest conjunt de turons?
- Quins avantatges defensius oferia la situació de Roma?
- Explica per què la posició geogràfica de Roma va afavorir el seu desenvolupament econòmic.
- Redacta un text de cinc línies explicant per què la situació geogràfica de Roma va ser decisiva per a la seva expansió posterior.

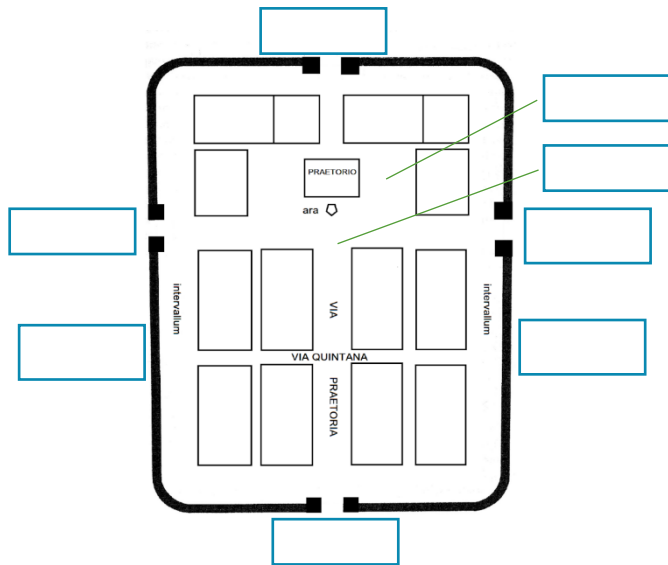
4. Mite o història?: Classifica les afirmacions següents segons si pertanyen a la tradició mítica o si estan confirmades pels estudis històrics i arqueològics.

Afirmació	Mite Història	
Enees va arribar al Laci després de la guerra de Troia.	☐	☐
S'han trobat restes d'assentaments al Palatí del segle VIII aC.	☐	☐
La lloba va alimentar Ròmul i Rem.	☐	☐
Roma es va desenvolupar a la riba del Tíber.	☐	☐
El Fòrum es va construir després del drenatge dels aiguamolls.	☐	☐
Ascani va fundar Alba Longa.	☐	☐

5. El campament romà (*castra*): llegeix el següent text i completa les etiquetes amb els termes del campament romà.

Nocte legiones Romae idoneum locum deligebant ibique castra ponebant. Milites fossa valloque castra muniebant. Castra quattuor latera et quattuor angulos rectos habebant. Portae quattuor in castris erant: porta praetoria, porta decumana, porta principalis dextra et porta principalis sinistra. In castrorum foro praetorium imperatori collocabant atque ad praetorium aram sacrificis statuebant. Via principalis duas principales portas coniungebant; praetoriana via et foro ad praetoriam portam ducebat. Reliquae castrorum viae, inter militum tentoria, minus latae erant.

6. Del campament a la ciutat. Respon les preguntes següents:

- Quin l'edifici es situava al centre del del campament romà?
- Quins eren els dos eixos principals del campament?
- Per què els carrers es disposaven en angle recte?
- Explica la relació entre la retícula hipodàmica i l'organització dels *castra*.
- Quins elements del campament romà van influir posteriorment en l'urbanisme de les ciutats romanes?

SOLUCIONS

1. Localitzar els pobles de la Itàlia preromana

Pobles:

- Etruscs → al nord del Laci, a la regió d'Etrúria.
- Llatins → al Laci, regió central de la península Itàlica.
- Sabins → a l'interior muntanyós, al nord-est del Laci.
- Samnites → a les zones muntanyoses dels Apenins centrals.
- Grecs de la Magna Grècia → al sud de la península Itàlica i a Sicília.

Elements geogràfics

- Roma → al Laci, a la riba del riu Tíber.
- Alba Longa → al sud-est de Roma, a la regió del Laci.
- Riu Tíber → travessa el Laci i desemboca al mar Tirrè.
- Mar Tirrè → a la costa occidental de la península Itàlica.

2. Els pobles veïns de Roma

- Els etruscs.

- b. Els llatins.
- c. Els sabins i els samnites.
- d. Al sud de la península Itàlica i a Sicília (Magna Grècia).
- e. Perquè Roma va rebre influències culturals, religioses, artístiques, comercials i polítiques dels pobles veïns, especialment dels etruscs i dels grecs.

3. La situació geogràfica de Roma

- a. El riu Tíber.
- b. Permetia transportar la sal des de la costa cap a l'interior de la península.
- c. Perquè les zones baixes estaven ocupades per aiguamolls i els turons oferien una millor defensa.
- d. Els turons protegien la ciutat dels atacs i el riu Tíber actuava com una barrera natural. *Septimontium*
- e. Perquè controlava importants rutes comercials terrestres i fluvials, facilitant els intercanvis de mercaderies.
- f. **Resposta orientativa:** *Roma es trobava en una posició estratègica al centre de la península Itàlica. Controlava el pas del riu Tíber i importants rutes comercials. Els seus turons facilitaven la defensa davant possibles enemics. El contacte amb altres pobles va afavorir el comerç i els intercanvis culturals. Tots aquests factors van contribuir al seu creixement i posterior expansió.*

4. Mite o història?

<u>Afirmació</u>	<u>Mite Història</u>
Enees va arribar al Laci després de la guerra de Troia.	✓
S'han trobat restes d'assentaments al Palatí del segle VIII aC.	✓
La lloba va alimentar Ròmul i Rem.	✓
Roma es va desenvolupar a la riba del Tíber.	✓
El Fòrum es va construir després del drenatge dels aiguamolls.	✓
Ascani va fundar Alba Longa.	✓

5. El campament romà (castra)

Elements que han d'aparèixer al plànol: Porta Praetoria, Porta Decumana, Porta Principalis Dextra, Porta Principalis Sinistra, Via Principalis, Via Praetoria, Praetorium, Ara (altar), Fòrum

6. Del campament a la ciutat

- a. El praetorium (residència del comandant).
- b. La Via Principalis i la Via Praetoria. (També s'accepta: cardo i decumanus, si s'ha relacionat el campament amb l'urbanisme romà.)
- c. Per facilitar l'organització, la circulació i la defensa del campament.
- d. Tant la retícula hipodàmica com els campaments romans es basaven en una xarxa regular de carrers que es creuaven en angle recte.
- e. Els carrers rectilinis, els eixos principals (cardo i decumanus), la distribució ordenada dels espais i la ubicació central dels edificis públics.

ACTIVITATS: LA MONARQUIA ROMANA

1. Les institucions de la Roma monàrquica: Completa la taula següent:

Institució

Composició

Funcions principals

Rei (*rex*)

Senat

Assemblees populars

2. Els set reis de Roma: Relaciona cada rei amb la realització que li correspon.

Rei	Lletra	Què va realitzar?
Ròmul		a. Va realitzar el primer cens de ciutadans
Numa Pompili		b. Va governar de manera autoritària i fou expulsat.
Tul·li Hostili		c. Va organitzar el culte religiós i va reformar el calendari.
Anc Marci		d. Va fundar Roma i va crear el Senat.
Tarquini Prisc		e. Va impulsar grans obres públiques i el Circ Màxim.
Servi Tul·li		f. Va fundar el port d'Òstia i va afavorir el comerç.
Tarquini el Superb		g. Va destruir Alba Longa.

3. Ordenar cronològicament: Numera de l'1 al 7 segons l'ordre correcte dels reis de Roma.

Rei

Ordre

Servi Tul·li

Ròmul

Anc Marci

Tarquini el Superb

Numa Pompili

Tarquini Prisc

Tul·li Hostili

4. **Vertader o fals?** Indica si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F). Justifica les falses.

Afirmació

V

F

El rei era considerat una divinitat.

☐

☐

El Senat estava format pels caps de les famílies més importants.

☐

☐

Servi Tul·li va impulsar el primer cens de ciutadans.

☐

☐

Afirmació**V****F**

Anc Marci va destruir Alba Longa.

☐☐

Els etruscs van influir en l'urbanisme romà.

☐☐

La Monarquia va finalitzar l'any 509 aC.

☐☐**5. Reflexiona i argumenta:** Respon en unes 8-10 línies:**Quina institució de la Roma monàrquica consideres més important: el rei, el Senat o les assemblees populars? Justifica la teva resposta utilitzant informació del tema.****SOLUCIONS****1. Les institucions de la Roma monàrquica**

- **Rei (rex):** màxima autoritat política, militar i religiosa; dirigia l'exèrcit; administrava la justícia; presidia els ritus religiosos; convocava les assemblees.
- **Senat:** caps de les famílies més importants (*patres*); aconsellava el rei; participava en l'elecció del monarca; garantia la continuïtat política.
- **Assemblees populars:** conjunt de ciutadans; ratificaven decisions; participaven en actes polítics i religiosos.

2. Els set reis de Roma

Ròmul → d; Numa Pompili → c; Tul·li Hostili → g; Anc Marci → f; Tarquini Prisc → e; Servi Tul·li → a;
Tarquini el Superb → b

3. Ordenar cronològicament

1. 1. Ròmul; 2. Numa Pompili; 3. Tul·li Hostili; 4. Anc Marci; 5. Tarquini Prisc; 6. Servi Tul·li; 7. Tarquini el Superb

4. Verdader o Fals: F, V, V, F, V, V

5. Reflexiona i argumenta: Resposta oberta. Elements a valorar: ús correcte dels continguts històrics, argumentació coherent, vocabulari específic (rei, Senat, assemblees, ciutadans, etc.).

EXERCICIS MODEL PAU (SELECTIVITAT)

Observeu els documents següents i responeu les preguntes que hi ha a continuació. Les respostes s'han de redactar al quadern de respostes.

1. De quin episodi llegendari tracta el Document 1? Qui és el personatge principal que hi intervé?

2. Quina explicació tradicional donen els romans a aquest episodi?

3. Quina obra pública important s'associa amb el Document 2? Quin rei va impulsar-la i amb quina finalitat?

4. Quin rei representa el Document 3? Quina és la seva principal aportació a Roma?

5. Relaciona cada document amb el rei o l'etapa corresponent:

Document 1:

Document 2:

Document 3:

6. Explica breument com aquests tres fets o personatges contribueixen a la construcció i consolidació de la ciutat de Roma durant la Monarquia.

Document 1. El rapt de les sabines.
(Pintura de Jacques-Louis David, 1799)

Ròmul i els romans raptant les sabines durant les festes celebrades en honor de Neptú.

Document 2. La Cloaca Màxima.

Restes de la Cloaca Màxima, Roma.

Document 3. Numa Pompili.
(Il·lustració moderna)

Numa Pompili realitzant un sacrifici en honor dels déus.

Recorda: Les respostes han de ser clares, ordenades i utilitzar un vocabulari històric adequat.

SOLUCIONS

- 1. Quin episodi llegendari representa el document 1? Quin objectiu tenia segons la tradició romana?** El document representa **el rapte de les sabines**, un episodi llegendari relacionat amb el regnat de **Ròmul**, fundador de Roma. Segons la tradició, els primers romans no tenien prou dones per assegurar la continuïtat de la població. Per aquest motiu, durant unes festes, van raptar les dones del poble veí dels sabins. Aquest episodi tenia com a objectiu garantir el poblament de la ciutat i afavorir la unió entre romans i sabins.
- 2. Quina transformació de Roma reflecteix el document 2? Explica la seva importància.** El document mostra la **Cloaca Màxima**, una de les grans obres públiques de la Roma monàrquica. Aquesta construcció reflecteix la transformació de Roma d'un conjunt d'assentaments dispersos en una autèntica ciutat. La seva funció era drenar les aigües de les zones pantanoses i sanejar l'espai urbà, especialment la zona del Fòrum. També evidencia la influència dels reis etruscs en el desenvolupament urbanístic de Roma.
- 3. Amb quin rei es relaciona el document 3? Quina funció tenia aquesta construcció?** El document es relaciona tradicionalment amb **Servi Tul·li**, sisè rei de Roma. Les anomenades **muralles servianes** tenien una funció defensiva: protegir la ciutat davant possibles atacs enemics. La seva construcció mostra el creixement de Roma i la necessitat d'organitzar i defensar un territori cada vegada més extens.
- 4. Ordena cronològicament els tres documents i justifica la teva resposta.**
Primer: Document 1 (rapte de les sabines)
Segon: Document 2 (Cloaca Màxima)
Tercer: Document 3 (muralles servianes)
Justificació: El rapte de les sabines correspon als primers temps de Roma i al regnat de Ròmul. La Cloaca Màxima s'associa als reis etruscs i a les primeres grans obres urbanes de la ciutat. Les muralles servianes corresponen a una etapa posterior de la Monarquia, quan Roma ja havia crescut i necessitava una millor defensa.
- 5. Explica en unes 8-10 línies com aquests tres documents mostren l'evolució de Roma durant la Monarquia.**
Aquests tres documents permeten seguir l'evolució de Roma durant la Monarquia. El rapte de les sabines representa els primers temps de la ciutat i la necessitat d'assegurar-ne el poblament. La Cloaca Màxima mostra el desenvolupament urbà impulsat pels reis etruscs, que van transformar Roma en una ciutat més organitzada i habitable. Finalment, les muralles servianes reflecteixen el creixement territorial i la necessitat de protegir la població. En conjunt, els tres documents mostren el pas d'una petita comunitat d'origen llegendari a una ciutat cada vegada més gran, organitzada i preparada per convertir-se en una de les principals potències de la Mediterrània.

ACTIVITATS: LA REPÚBLICA ROMANA I LES GUERRES PÚNIQUES

1. **Comprenem les idees bàsiques.** Respon amb frases completes.

- Què significa l'expressió llatina *res publica*?
- Per què els romans van substituir el rei per magistrats?
- Quins mecanismes feien que els magistrats no tinguessin un poder il·limitat?
- Quina diferència hi havia entre patricis i plebeus?
- Per què la Llei de les Dotze Taules va ser important per als plebeus?
- Abans d'enfrontar-se a Cartago, quin territori havia aconseguit dominar Roma?

2. **Les institucions republicanes:** Completa la graella

Institució o magistratura

Qui en formava part?

Funció principal

Magistratures

Senat

Assemblees populars

Cònsols

Tribuns de la plebs

3. Ordenar els fets de la República romana: Ordena cronològicament aquests fets, del més antic al més recent.

Fet històric**Ordre**

Inici de la Primera Guerra Púnica
Expulsió de Tarquini el Superb i inici de la República
Guerra contra Pirros
Redacció de la Llei de les Dotze Taules
Guerres samnites
Primera secessió de la plebs

4. Relacionar conceptes: Relaciona cada concepte amb la definició correcta.

Concepte**Definició**

1. <i>Res publica</i>	a. General cartaginès protagonista de la Segona Guerra Púnica.
2. Cartago	b. Primera província romana fora d'Itàlia.
3. Sicília	c. Ciutat grega on desembarcaren els romans l'any 218 aC.
4. Anníbal	d. Sistema polític basat en la "cosa pública".
5. Empòrion	e. Gran potència marítima i comercial del nord d'Àfrica.

Respostes: 1. _____; 2. _____; 3. _____; 4. _____; 5. _____

5. Roma i Cartago: dues potències diferents. Completa la taula.

Roma**Cartago**

Potència inicialment _____

Potència _____ i comercial

Exèrcit de _____

Gran flota i soldats _____

Domini progressiu d' _____

Control de rutes i _____

Expansió política i _____

Xarxa comercial _____

Ara respon:

a. Per què Roma i Cartago van acabar entrant en conflicte?

b. Què vol dir el nom "guerres púniques"?

6. La Primera Guerra Púnica: Completa les frases.

a. La Primera Guerra Púnica va tenir lloc entre els anys _____ i _____ aC.

b. El conflicte va començar pel control de _____.

c. Sicília era important perquè permetia controlar les rutes marítimes del _____ central.

- d. Roma, que era sobretot una potència terrestre, va haver de construir una _____.
- e. Després de la victòria romana, Sicília es va convertir en la primera _____ romana.

7. La Segona Guerra Púnica: Respon.

- a. Entre quins anys es va desenvolupar la Segona Guerra Púnica?
- b. Qui va ser Anníbal?
- c. Quin fet va provocar l'inici del conflicte?
- d. Quin recorregut va fer Anníbal per arribar a Itàlia?
- e. Per què els romans van atacar els territoris cartaginesos d'Hispania?

8. Empòrion: porta d'entrada a Hispania. Llegeix i completa.

L'any _____ aC, durant la Segona Guerra Púnica, els romans van desembarcar a _____.

Aquesta ciutat era d'origen _____ i estava situada en un punt estratègic del litoral mediterrani. A partir d'aquest moment, es va convertir en una porta d'entrada de Roma a _____.

Ara respon:

- a. Per què Empòrion era un lloc adequat per al desembarcament romà?
- b. Quines cultures hi entraven en contacte?
- c. Què significa romanització?

9. Treballar amb documents gràfics: Observa els mapes i imatges del dossier sobre: l'expansió de Roma; les guerres púniques; la ruta d'Anníbal; Empòrion / Emporiae.

Respon:

- a. Quin mapa mostra el conflicte entre Roma i Cartago?
- b. Quin document ajuda a entendre la ruta d'Anníbal?
- c. Quin document mostra l'arribada dels romans a Hispània?
- d. Explica en 5-6 línies com aquests documents mostren que Roma va passar de ser una potència italiana a una potència mediterrània.

10. Síntesi final. Completa aquest text amb les paraules següents: **Roma — Cartago — Sicília — Anníbal — Hispània — Empòrion — Mediterrània — romanització**

Durant la República, _____ va passar de ser una ciutat del Laci a convertir-se en una gran potència. Després de dominar Itàlia, va entrar en conflicte amb _____, una potència marítima i comercial. La Primera Guerra Púnica va tenir com a escenari principal _____, que es convertí en la primera província romana. Durant la Segona Guerra Púnica, _____ va travessar els Pirineus i els Alps per atacar Itàlia. Per frenar Cartago, els romans van intervenir a _____ i van desembarcar a _____ l'any 218 aC. Aquest fet va iniciar la presència romana a la península i el procés de _____. Les guerres púniques van convertir Roma en una potència de la _____ occidental.

11. Redacció guiada: Redacta un text d'unes **100-120 paraules** amb aquest títol: **De Roma a Empòrion: l'expansió republicana**

Abans d'escriure, ordena les idees: Roma domina el Laci i Itàlia. Roma entra en conflicte amb Cartago.

1. La Primera Guerra Púnica dona a Roma el control de Sicília. La Segona Guerra Púnica porta Roma a Hispània. Empòrion es converteix en la porta d'entrada de Roma a la península Ibèrica.
2. En el text has d'utilitzar aquestes paraules: *res publica*, Cartago, guerres púniques, Sicília, Anníbal, Empòrion, Hispània, romanització.

SOLUCIONS

1. Comprenem les idees bàsiques

- a. **Què significa l'expressió llatina *res publica*?** *Res publica* significa "la cosa pública" o "allò que pertany a la comunitat". Fa referència a un sistema polític en què el govern no depèn d'un rei, sinó de diverses institucions i magistrats que actuen en nom dels ciutadans.
- b. **Per què els romans van substituir el rei per magistrats?** Els romans van substituir el rei per magistrats perquè volien evitar que el poder quedés concentrat en mans d'una sola persona. Després de l'expulsió de Tarquini el Superb, la monarquia es va associar amb l'abús de poder.
- c. **Quins mecanismes feien que els magistrats no tinguessin un poder il·limitat?** Els mecanismes principals eren la **col·legialitat**, perquè una magistratura important era exercida per més d'una persona; l'**anualitat**, perquè els càrrecs duraven normalment un any; i la **responsabilitat**, perquè els magistrats podien ser jutjats o criticats quan acabava el seu mandat.
- d. **Quina diferència hi havia entre patricis i plebeus?** Els **patricis** eren les famílies aristocràtiques més antigues i controlaven inicialment el Senat, les magistratures i bona part de la religió pública. Els **plebeus** formaven la major part de la població lliure: petits propietaris, pagesos, artesans i comerciants. Al principi tenien menys drets polítics.
- e. **Per què la Llei de les Dotze Taules va ser important per als plebeus?** Va ser important perquè va fixar per escrit les lleis romanes. Això limitava l'arbitrarietat dels magistrats patricis i permetia que els plebeus coneguessin millor els seus drets.
- f. **Abans d'enfrontar-se a Cartago, quin territori havia aconseguit dominar Roma?** Abans d'enfrontar-se a Cartago, Roma havia aconseguit dominar progressivament el **Laci** i bona part de la **península Itàlica**.

2. Completa la taula de les institucions republicanes

Institució o magistratura	Qui en formava part?	Funció principal
Magistratures	Ciudadans escollits per exercir un càrrec temporal.	Dirigir l'Estat, administrar justícia, gestionar finances, organitzar l'exèrcit o protegir la plebs.
Senat	Antics magistrats i membres de les famílies principals.	Aconsellar els magistrats i controlar la política exterior, les finances i la continuïtat del govern.
Assemblees populars	Ciudadans romans organitzats segons criteris socials, militars o territorials.	Votar lleis, escollir magistrats i decidir sobre alguns assumptes polítics.
Còsols	Dos magistrats escollits anualment.	Dirigir l'exèrcit i presidir el govern.
Tribuns de la plebs	Representants dels plebeus.	Defensar els plebeus i exercir el veto contra decisions perjudicials per a la plebs.

3. Ordena els fets de la República romana

Fet històric	Ordre
Expulsió de Tarquini el Superb i inici de la República	1
Primera secessió de la plebs	2
Redacció de la Llei de les Dotze Taules	3
Guerres samnites	4
Guerra contra Pirros	5
Inici de la Primera Guerra Púnica	6

Frase explicativa orientativa: Aquesta cronologia mostra com Roma va passar de consolidar el seu sistema republicà i resoldre conflictes socials interns a expandir-se per Itàlia i, finalment, projectar-se fora de la península amb les guerres púniques.

4. Relaciona conceptes. Respostes: 1- d; 2 - e; 3- b; 4 - a; 5 - c

5. Roma i Cartago: dues potències diferents

Roma	Cartago
Potència inicialment terrestre	Potència marítima i comercial
Exèrcit de ciudadans	Gran flota i soldats mercenaris
Domini progressiu d'Itàlia	Control de rutes i ports
Expansió política i militar	Xarxa comercial mediterrània

a. Per què Roma i Cartago van acabar entrant en conflicte? Roma i Cartago van entrar en conflicte perquè totes dues volien controlar la Mediterrània occidental. Quan Roma va dominar bona part d'Itàlia, els seus interessos van topar amb els de Cartago, que era una gran potència comercial i marítima.

b. Què vol dir el nom "guerres púniques"? Les guerres púniques són les guerres entre Roma i Cartago. Reben aquest nom perquè els romans anomenaven *Poeni* els cartaginesos, és a dir, "fenicis".

6. La Primera Guerra Púnica

- La Primera Guerra Púnica va tenir lloc entre els anys **264 i 241 aC**.
- El conflicte va començar pel control de **Sicília**.
- Sicília era important perquè permetia controlar les rutes marítimes del **Mediterrani** central.
- Roma, que era sobretot una potència terrestre, va haver de construir una **armada**.
- Després de la victòria romana, Sicília es va convertir en la primera **província** romana.

7. La Segona Guerra Púnica

- Entre quins anys es va desenvolupar la Segona Guerra Púnica? La Segona Guerra Púnica es va desenvolupar entre els anys **218 i 201 aC**.
- Qui va ser Anníbal? Anníbal va ser un general cartaginès, fill d'Amílcar Barca, i el principal protagonista cartaginès de la Segona Guerra Púnica.
- Quin fet va provocar l'inici del conflicte? El conflicte va esclatar després de l'atac d'Anníbal contra **Sagunt**, ciutat aliada de Roma.
- Quin recorregut va fer Anníbal per arribar a Itàlia? Anníbal va sortir d'Hispania, va travessar els **Pirineus** i els **Alps** amb el seu exèrcit i va entrar a Itàlia.

e. Per què els romans van atacar els territoris cartaginesos d'Hispania? Els romans van atacar els territoris cartaginesos d'Hispania per tallar els recursos d'Anníbal i impedir que rebés reforços.

8. Empòrion: porta d'entrada a Hispania: Text completat: L'any 218 aC, durant la Segona Guerra Púnica, els romans van desembarcar a **Empòrion**. Aquesta ciutat era d'origen **grec** i estava situada en un punt estratègic del litoral mediterrani. A partir d'aquest moment, es va convertir en una porta d'entrada de Roma a **Hispania**.

a. Per què Empòrion era un lloc adequat per al desembarcament romà? Empòrion era adequada perquè era una ciutat grega, propera als interessos romans, situada en un punt estratègic del litoral mediterrani. Permetia controlar l'accés al nord-est peninsular i servia com a base militar contra Cartago.

b. Quines cultures hi entraven en contacte? Hi entraven en contacte els **grecs**, els **pobles indígenes** i els **romans**.

c. Què significa romanització? La romanització és el procés d'incorporació progressiva dels territoris conquerits a les formes de vida, d'organització, de llengua, de dret, d'urbanisme i de cultura romanes.

9. Treballem amb documents gràfics

a. Quin mapa mostra el conflicte entre Roma i Cartago? El mapa de les guerres púniques o de les zones d'influència de Roma i Cartago mostra el conflicte entre totes dues potències.

b. Quin document ajuda a entendre la ruta d'Anníbal? El mapa de la Segona Guerra Púnica ajuda a entendre la ruta d'Anníbal, des d'Hispania fins a Itàlia, passant pels Pirineus i els Alps.

c. Quin document mostra l'arribada dels romans a Hispania? El document relacionat amb **Empòrion / Emporiae** mostra l'arribada dels romans a Hispania.

d. Explica en 5-6 línies com aquests documents mostren que Roma va passar de ser una potència italiana a una potència mediterrània. Els documents mostren que Roma, després de dominar Itàlia, va entrar en conflicte amb Cartago pel control de la Mediterrània occidental. La Primera Guerra Púnica va portar Roma a conquerir Sicília, la seva primera província fora d'Itàlia. Durant la Segona Guerra Púnica, Anníbal va atacar Itàlia des d'Hispania, fet que va obligar Roma a intervenir en territori hispànic. El desembarcament a Empòrion l'any 218 aC va iniciar la presència romana a la península Ibèrica. Així, Roma va passar de potència italiana a potència mediterrània.

10. Síntesi final: Text completat: Durant la República, **Roma** va passar de ser una ciutat del Laci a convertir-se en una gran potència. Després de dominar Itàlia, va entrar en conflicte amb **Cartago**, una potència marítima i comercial. La Primera Guerra Púnica va tenir com a escenari principal **Sicília**, que es convertí en la primera província romana. Durant la Segona Guerra Púnica, **Anníbal** va travessar els Pirineus i els Alps per atacar Itàlia. Per frenar Cartago, els romans van intervenir a **Hispania** i van desembarcar a **Empòrion** l'any 218 aC. Aquest fet va iniciar la presència romana a la península i el procés de **romanització**. Les guerres púniques van convertir Roma en una potència de la **Mediterrània** occidental.

11. Redacció guiada: De Roma a Empòrion: l'expansió republicana: Durant la República, Roma va deixar de ser una petita ciutat del Laci i es va convertir en una potència italiana. El sistema de la *res publica* va permetre organitzar el govern mitjançant magistratures, Senat i assemblees. Després de dominar bona part d'Itàlia, Roma va entrar en conflicte amb Cartago, una gran potència marítima i comercial. Aquest enfrontament va donar lloc a les guerres púniques. En la Primera Guerra Púnica, Roma va aconseguir el control de Sicília, la seva primera província fora d'Itàlia. En la Segona Guerra Púnica, Anníbal va atacar Itàlia travessant els Pirineus i els Alps. Per frenar Cartago, els romans van intervenir a Hispania i van desembarcar a Empòrion l'any 218 aC. Aquest fet va iniciar la romanització de la península Ibèrica.